

#13

LAKNER László

LAKNER LÁSZLÓ (1936)

Konyhai csendélet | Kitchen Still-life, 1964

Olaj, vászon | Oil on canvas, 40x50,5 cm
Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Lakner

Kezdő ár | Starting price: 7 500 000 Ft | 20 548 EUR
Becsérték: 15 000 000 – 20 000 000 Ft
Estimate: 41 096 – 54 795 EUR

20

Lakner László az épp öntudatra ébredő művészek magabiztosságával, de még csak mint végzett általános iskolai tanuló járt először Bernáth Aurélnál a Képzőművészeti Főiskolán 1950-ben, hogy megmutassa neki addigi pasztellképeit. A találkozó végül nem úgy sült el, ahogy a fiatal Lakner elképzelte, hiszen az általa annyira csodált *Reggel* (1927, MNG) című kép festője, meglepetésére épp egy sematikusan és szürkén ábrázolt május 1-jei felvonulás kompozícióján dolgozott.

Másrészt jól kigondolt terve sem vált be, hogy a képzéseket átugorva és az időnek fittyet hányva, tizennégy évesen már a főiskola padjait koptassa; azaz nem volt más választása, várnia kellett. Lakner számára a második, négy évvel későbbi vizitáció is emlékezetesre sikeredett, hiszen ekkor találkozott először Bernáth főiskolai műtermében Csernus Tiborral, akiről mindenki tudta, hogy a mester legkedvesebb tanítványa, és aki később maga is amolyan kultikus alakká vált a néhány évvel fiatalabb festők körében.¹

Egy egész generáció Bernáthtól tanulta meg a festőmesterséget, rendkívül magas fokon az ötvenes években. Egyféle biztonságos szigetet jelentett a szocialista realizmus szigorúan vett tartalmi-formai szabályai ellen az ő természetelvű, posztimpreszionista festészete, ugyanakkor idővel éppúgy béklyónak számított az indulásban és az önálló nyelv megtalálásában. Pernecky Géza a Csernus körül csoportosuló iskolát, a szürnaturalizmust mint a hatvanas évek elejének fontos festészeti irányzatát is úgy

1. Max Ernst: *Festészet fiataloknak*, 1943
Ulla és Heiner Pietzsch Gyűjtemény, Berlin

21

2. Giovan Battista Ruoppolo (1629-1693): Csendélet zöldségekkel
Museo Nazionale Di Capodimonte, Nápoly

3. Giovan Battista Ruoppolo (1629-1693):
Megrakott asztal gyümölcsökkel és zöldségekkel
magántulajdonon

jellemezte, mint ami „a naturalista (vagy plein-air módon természetelvű) világkép dilemmáiból született, s tulajdonképpen nem más, mint a természetelvűség túlhaladásának kísérlete”. Vagyis a volt tanítványok lényegében Bernáthtal szemben, vagy pontosabban, hozzá képest határozották meg művészeti indulásukat.² A szürnaturalisták képei többszörösen is szokatlanul hatottak, nemcsak technikájuk, a késsel, pengével és egyéb eszközökkel kialakított, egyszerre vonzó és tisztító felületkezelésük miatt, hanem akadémikus konkrétságuk és témájuk folytán is. Ha összevetjük őket a kultúrpolitika által elfogadott realista munkaábrázolásokkal vagy posztimpressionista módon megfestett tájképekkel, csendéletekkel, akkor elsőként az irónia vagy groteszk tűnik fel bennük. Látszólag ad absurdum vállalták a tradicionális műfajokat, az idealizált természetelvűséget és a hagyományos (szocialista, humanista) tematikát, és ezzel az eljárással, valamint a rombolás, visszavevés festészeti gesztusával egyben el is határolták magukat tőlük. Anakronizmussal

mutattak rá a képek anakronizmusára, mégpedig úgy, hogy megteremtették a múltba süllyesztett dolgok egyszerre ismerős és idegen atmoszféráját. Az elidegenítés egyik módja, hogy az „ismerős” kompozíciókat zsúfolásig töltötték tárgyakkal addig a pontig, amíg azok már szinte elvesztették valóságosságukat, és irracionálisba csaptak át. Laknernek a főiskola utolsó éveiben készült művei és diplomamunkái (pl. *Manufaktúrális nyomda*, 1960; *Manufaktúrális konzervgyár*, 1961) már előre jelezték a szürnaturalista irányt, amely egészen 1964-ig jellemezte művészetét. Korabeli képeit a feleslegesnek tűnő tárgyak (kövek, fűcsomók, szerszámok) elaprózott vegetációja, a dzsungelszerűen buja felületek, az enteriőr- és csendélet kompozíciók groteszk feldolgozása és realizmusuk visszajára fordítása jellemzik. A borotvával, fésűvel, ecset végével kapart, vagy „cuppantásos” eljárással kidolgozott felületkezelés a német Max Ernst festészetével rokon, akinek könyvét Lakner a nagy francia könyvbemutatón szerezte meg 1957-ben. A Múcsarnokbeli rendezvény arról

lett híres, hogy a zárásig szinte az összes könyvnek lába kélt. *A Konyhai csendélet* a téma barokk változatát eleveníti fel a közeli képkivágatával, homogén háttér előtt megjelenő, különböző alakú, formájú, anyagú elemek kihangsúlyozásával, egyféle *trompe l'oeil*-hatás (illúziókeltés) megteremtésével, amit Lakner nem a technika és perspektíva tökélyre fejlesztésével, hanem épp ellenkezőleg, roncsolással, karcolással, kitörléssel, valódi káposztalevél belecuppantásával ér el. Ahogy egyébként a barokk konyhacsendéleteknek megvolt a maguk többlet jelentése, úgy itt is érezzük, hogy valaminek a kifordításáról van szó. A jól ismert tárgyak közül csupán kettő tűnik idegenül: a bal felső sarkot betöltő fekete óra és az előtte lévő sóspálcikák az üvegben, amelyek csendes iróniával észrevehetetlenül múzeumá, letűnt idők, ábrázolásmódok martalékává változtatják a csendéletet. Lakner életművében e szürnaturalista időszak ugyan csak pár évig tartott, de számos dolgot áttemelt belőle későbbi művészetébe.

FÖLDES LÉNA

¹ Szentesi Edit: Beszélgetés Lakner Lászlóval. In: Nagy Ildikó (szerk.): *Hatvanas évek. Új törekvések a magyar képzőművészetben*. Képzőművészeti Kiadó - Magyar Nemzeti Galéria Ludwig Múzeum, Budapest, 1991, 125-126.
² Pernecky Géza: A magyar „szür-naturalizmus” problémája. In: Új Írás 6. évf. 11. sz. (1966), 100.

